

สรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะ

กรุงเทพมหานครมีรายได้หลักอย่างหนึ่ง คือภาษีโรง เรือนและที่ดิน ซึ่งเรียกเก็บจากผู้มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินอันได้แก่โรง เรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ และที่ดินซึ่งใช้ค่อเนื่องกับโรง เรือนหรือสิ่งปลูกสร้างนั้น ๆ ที่ให้เขา ที่ทำการค้าขาย ที่เก็บสินค้า ที่ประกอบการอุตสาหกรรม ที่ให้เช่าหรือพ่อแม่หรือผู้อื่นอยู่อาศัย และที่ซึ่งได้ใช้ในกิจการต่าง ๆ ในปีที่ผ่านมาและยังรวมถึงแผงลอยหรือที่ติดตั้งป้ายกับส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคาร ซึ่งไม่ใช่ป้ายโฆษณาการค้าของตนเอง

กระบวนการจัด เก็บและการประเมินภาษีโรง เรือนและที่ดิน จะ เริ่มต้นจากการที่พนักงานเจ้าหน้าที่ประกาศให้เจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินอันต้อง เสียภาษีโรง เรือนและที่ดินไปรับและยื่นแบบแสดงรายการทรัพย์สิน (ภ.ร.ด. ๒) ณ ที่ว่าการ เขตที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ ตั้งแต่ต้นเดือนมกราคมถึงสิ้นเดือนกุมภาพันธ์ของทุก ๆ ปี พนักงานเจ้าหน้าที่จะ ประเมินค่ารายปี โดยจะใช้รายการที่ได้รับแจ้งเป็นหลักในการคำนวณ แต่ถ้าผู้รับประเมินแสดงรายการค่ารายปีต่ำไป หรือมีเหตุบ่งชี้ให้เห็นว่าค่าเขาที่แสดงไปนั้นมีไรจำนวนเงินอันสมควรจะให้เขาได้ในปีที่ผ่านมาแล้วนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจประเมินใหม่ โดยแก่หรือคำนวณค่ารายปีตามที่เห็นสมควร ซึ่งพิจารณาจากลักษณะและทำเลที่ตั้งของทรัพย์สิน รวมทั้งการใช้ทรัพย์สินนั้น และภาวะการณ์แวดล้อมต่าง ๆ

เมื่อได้ทำการประเมินแล้วพนักงาน เก็บภาษีจะได้ส่งใบแจ้งรายการประเมินให้แก่ผู้รับประเมิน หรือเจ้าของโรง เรือนให้ทราบว่าจะต้อง เสียภาษีโรง เรือนและที่ดินเป็นจำนวนเท่าใด ซึ่งผู้เป็นเจ้าของโรง เรือนจะต้องนำเงินไปชำระภายใน ๕๐ วัน นับแต่วันได้รับแจ้งการประเมินแล้ว เจ้าของโรง เรือนผู้ใดเห็นว่าการประเมินของพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ถูกต้องหรือไม่สมควร เพราะเหตุที่ประเมินสูงเกินไป ก็มีสิทธิที่จะยื่นคำร้องขอให้พิจารณาการประเมินใหม่ ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ประจำเขตที่ทรัพย์สินตั้งอยู่ได้ภายในเวลาสิบห้าวัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับใบแจ้งการประเมิน ในการยื่นอุทธรณ์พนักงานเจ้าหน้าที่เขตนั้น ๆ จะเสนอเรื่องราวเข้ามายังกรุงเทพมหานคร เพื่อให้คณะกรรมการพิจารณาและพิจารณารายการ กรุงเทพมหานคร เป็นผู้ชำระการประเมินนี้ให้เจ้าของโรง เรือน

ไต่ถามในเวลาอันสมควร

การยื่นอุทธรณ์เพื่อให้คณะกรรมการพิจารณาการประเมินใหม่นี้ กฎหมายกำหนดไว้ว่า ถ้าผู้อุทธรณ์ยื่นคำร้อง เมื่อล่วงพ้น ๑๕ วันแล้ว นับแต่วันที่ได้รับใบแจ้งการประเมิน ย่อมหมดสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาผลการประเมินใหม่ และจำนวนเงินซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ประเมินไว้นั้นเป็นจำนวนเด็ดขาด ในกรณีนี้ห้ามมิให้นำคดีขึ้นฟ้องร้องต่อศาล เว้นแต่ปัญหาในข้อกฎหมายซึ่งอ้างว่าเป็นเหตุหมดสิทธินั้น

สำหรับผู้ที่ยื่นอุทธรณ์ภายในกำหนด ๑๕ วัน และได้รับทราบคำชี้ขาดจากกรุงเทพมหานครแล้ว แต่ยังไม่พอใจในคำชี้ขาดนั้นจะนำคดีขึ้นสู่ศาล เพื่อแสดงให้ศาลเห็นว่า การประเมินนั้นไม่ถูกต้องก็กระทำได้ แต่ต้องทำภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับทราบคำชี้ขาดจากกรุงเทพมหานคร แต่ถ้าในระหว่างที่คณะกรรมการพิจารณาการประเมินใหม่อยู่นั้น ถ้าผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหรือผู้แทนมีหมายเรียกผู้อุทธรณ์มาซักถามหรือให้นำพยานหลักฐานมาสนับสนุนคำร้องอุทธรณ์ แต่ผู้อุทธรณ์มิได้มาให้คำตอบหรือไม่นำพยานหลักฐานมาแสดง ผู้อุทธรณ์ก็หมดสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาการประเมินใหม่ และจะนำคดีขึ้นสู่ศาลมิได้ เว้นแต่ในปัญหาข้อกฎหมายซึ่งอ้างว่าเป็นเหตุหมดสิทธินี้

จากผลการศึกษาปรากฏว่า การประเมินและการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินยังไม่ได้เงินค่าภาษีเต็มเม็ดเต็มหน่วย แม้ว่าในปัจจุบันกรุงเทพมหานครจะเก็บเงินค่าภาษีโรงเรือนและที่ดินได้เป็นจำนวนสูงกว่าภาษีที่จัดเก็บเองชนิดอื่นและวิธีการในการประเมินและการจัดเก็บก็วางไว้อย่างรัดกุมมีการตรวจสอบซึ่งกันและกันก็พอสมควร ก็ถาม เพราะในทางปฏิบัตินั้นกฎหมายมีของทางบางประการที่ทำให้ประชาชนผู้ขาดความรับผิดชอบในหน้าที่การเสียภาษีหลีกเลี่ยงได้ พนักงานเจ้าหน้าที่มีจำนวนน้อย แต่มีงานมากเกินกำลังและอัตราเงินเดือนที่ได้รับน้อย จึงทำให้การปฏิบัติงานไม่ได้ดีเท่าที่ควร

จากการสอบถามบุคคลผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับภาษีโรงเรือนและที่ดิน จากการศึกษาดอกสารและการสังเกตการณ์ปฏิบัติงานตลอดจนการฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับภาษีโรงเรือนและที่ดิน มีข้อเสนอแนะบางประการ เกี่ยวกับกระบวนการประเมินและจัดเก็บภาษีดังนี้

ในที่นี้จะแบ่งการแก้ปัญหาเพื่อให้การประเมินและการจัดเก็บภาษีได้ผลหรือมีประสิทธิภาพ ออกเป็น ๒ ด้านคือ ด้านแรกเป็นการปรับปรุงการดำเนินงานของทางกรุงเทพมหานคร เพื่อให้กระบวนการทำงานต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ด้านการบริหารภาษี (Tax Administration) ส่วนด้านที่สองเป็นสิ่งที่กรุงเทพมหานครควรจัดทำเพื่อให้ประชาชนร่วมมือและยินยอมเสียภาษี (Tax Compliance)

๔.๑ ด้านการบริหารภาษี

๔.๑.๑ องค์ประกอบพื้นฐาน

การบริหารการจัดเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพนั้นจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อ

- (๑) เจ้าหน้าที่ขององค์การจัดเก็บมีจำนวนเพียงพอกับปริมาณงาน
- (๒) เจ้าหน้าที่เหล่านี้จะต้องได้รับการฝึกฝนในด้านความรู้และเทคนิคในงานจัด

เก็บเป็นอย่างดี

- (๓) มีอุปกรณ์ช่วยในการจัดเก็บ
- (๔) ความซื่อสัตย์สุจริตและความซื่อตรงต่อหน้าที่ของเจ้าหน้าที่

องค์ประกอบทั้งสองข้างนี้ เป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการบริหารการจัดเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพ เป็นต้นว่า ถ้ากรุงเทพมหานครไม่มีงบประมาณเพียงพอให้หน่วยงานจัดเก็บภาษีว่าจ้างเจ้าหน้าที่ได้สอดคล้องกับจำนวนงาน แม้เจ้าหน้าที่จะได้รับการฝึกฝนอันเลิศแล้ว และมีเครื่องมือทันสมัยก็ไม่อาจจัดเก็บได้ทั่วถึง การติดตามคนที่ไม่ยอมเสียภาษีก็ทำไม่ได้ การจัดเก็บก็ไม่อยู่ในลักษณะที่มีประสิทธิภาพ

ในทำนองเดียวกัน ถ้าเจ้าหน้าที่มีจำนวนเพียงพอและมีเครื่องอุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างดี ก็
จะไม่มีโอกาสใช้ เพราะเจ้าหน้าที่มีความรู้ด้านการจัดเก็บค่า

การบริหารการจัดเก็บก็จะมีปัญหาและหย่อนประสิทธิภาพเช่นกัน แม้ว่าเจ้าหน้าที่จะได้รับการ
การฝึกฝนอบรมอย่างดีเลิศและมีจำนวนกำลัง เพียงพอแต่หากปัจจัยในด้านยานพาหนะจัดเก็บก็จะหย่อน
ประสิทธิภาพได้ เพราะไม่สะดวกในการจัดเก็บ หรือการไม่มีเครื่องใบเสร็จแกชริบิเตอร์ก็ทำให้
ขาดการควบคุมได้

ถึงแม้จะมืองค์ปกครองกลางข้างต้น ถ้าเจ้าหน้าที่บริหารจัดเก็บขาดความซื่อสัตย์สุจริต
ขาดความซื่อตรงต่อวิชาชีพ (Professional Integrity) แล้ว ปัญหาการจัดเก็บที่ขาด
ประสิทธิภาพ หละหลวม ก็จะเป็นปรากฏการณ์ปกติสำหรับวงงานนั้น เมื่อเจ้าหน้าที่ขาดความซื่อตรง
ต่อหน้าที่แล้ว ไม่ว่าจะมึปรีติญาสูงเพียงใดฝึกฝนมานานก็มิ มีเครื่องกลไกราคากวสูงเท่าไร สิ่ง
เหล่านั้นจะไม่ช่วยให้เขาทำหน้าที่ใดที่มีประสิทธิภาพแน่นอน เพราะเขาไม่สนใจจะใช้สิ่งเหล่านั้นเอง
ดังนั้นความเป็นผู้ซื่อสัตย์ต่อตนเอง ซื่อตรงต่อหน้าที่จึงเป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่ง

การให้เคมีซึ่งองค์ประกอบพื้นฐาน ๔ อย่างข้างต้น อาจทำได้ดังต่อไปนี้

- (๑) ควรเข้มงวดกวดขัน การสอบคัดเลือก บรรจุ เจ้าหน้าที่โดยใช้ระบบคุณธรรม
(Merit System) เป็นหลัก
- (๒) ควรให้กองฝึกอบรม สำนักปลัดกรุงเทพมหานครจัดให้มีการอบรมเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับ
กับการจัดเก็บภาษี
- (๓) ควรยกฐานะพนักงานตรวจหรือเจ้าหน้าที่ธุรการ ตามการกำหนดอัตรากำลังใน
ปัจจุบันที่มีอยู่ตามเขตต่าง ๆ เป็นเจ้าหน้าที่ธุรการระดับ ๓ (พนักงานสามัญชั้นตรีเดิม) เป็นอย่างน้อย
- (๔) ควรเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีตามเขตต่าง ๆ ให้มากยิ่งขึ้น
ส่วนที่จะเพิ่มเท่าใดนั้นให้กองฝึกอบรม กองการเจ้าหน้าที่ สำนักปลัดกรุงเทพมหานครทำการ
สำรวจகுปริมาณงานและหน้าที่ความรับผิดชอบ เพื่อใช้เป็นแนวทางการกำหนดจำนวนเจ้าหน้าที่
- (๕) ควรกำหนดคุณสมบัติเจ้าหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่บริหารงานรายได้ ไว้ว่าจะต้อง
มีความรู้อย่างต่ำปริญญาตรี ส่วนที่จะกำหนดปริญญาใดบ้างนั้น ให้กองการเจ้าหน้าที่กับสำนักงานปลัด

กรุงเทพมหานคร กัมภองรายไค่ สำนักงานการคลังร่วมกันพิจารณา

(๒) กวรให้กองรายไค่ สำนักงานการคลัง ตั้งงบประมาณเพื่อจัดซื้อหนังสือเกี่ยวกับระเบียบ กฎหมายต่าง ๆ แจกไปให้พนักงานเจ้าหน้าที่ประจำเขตต่าง ๆ ไว้ใช้เป็นหลักในการปฏิบัติงาน

(๓) กวรให้หน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดเก็บตามเขตต่าง ๆ มีห้องทำงานกว้างขวาง

พอดวร

การปรับปรุงแก้ไขดังกล่าวนี้ จำเป็นต้องใช้งบประมาณแต่ก็เป็นสิ่งที่ควรจะต้องเสียเพื่อผลที่ดีซึ่งจะติดตามมาในภายหลัง

๘.๑.๒ ระบบสิ่งจูงใจ (Incentive System) การที่จะชักจูงให้เจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถ มีความซื่อตรงต่อหน้าที่มาร่วมทำงานและมีความกระตือรือร้นที่จะทำงานอย่างสุดความสามารถ และซำรงรักษาไว้ซึ่งความซื่อตรงต่อหน้าที่นั้นก็ขึ้นอยู่กับระบบสิ่งจูงใจขององค์กรนั้น ๆ ด้วย ก่อนอื่น เงินเดือนรายไค่ของเจ้าหน้าที่ต้องดีพอสมควร เหมาะสมกับระดับตำแหน่งงาน เพื่อว่าบุคคลเหล่านี้จะได้ไม่ซัดสนเงินทองในการยังชีพประจำวันอันจะเป็นต้นเหตุให้คนคดโกง กอรับชั้ต่อหน้าที่ที่เกิเกิดขึ้นได้ง่าย แต่เรื่องเงินเดือนนี้ไม่ควรเน้นมากเกินไป เพราะเกิปัญหาอยู่เสมอว่าเงินเท่าไร ระดับไหน จึงจะพอกินพอใช้ คนที่เป็นข้าราชการชั้นตรี เงินเดือนไม่มากก็บ่นว่ามีเงินทองไม่พอใช้ เมื่อเป็นข้าราชการชั้นเอกมีเงินเดือนมากขึ้นก็ยังคงบ่นว่าเงินเดือนไม่พอใช้อีก กล่าวสรุปไค่ว่าเงินเดือนระดับไค่จึงจะเหมาะสมนั้นต้องอาศัยรายไค่สัมพันธ์เป็นเกณฑ์ บุคคลที่มีความสามารถเท่ากันได้รับการศึกษาอบรมที่เท่าเทียมกัน ก็ควรมีเงินเดือนเท่าตอบแทนที่ใกล้เคียงกันมากหรือเท่ากัน ซึ่งจะเป็นเท่าไรนั้นก็ขึ้นอยู่กับภาวะตลาด

สิ่งที่ควรเน้น ณ ที่นี้ และเป็นสิ่งที่ไม่มีปัญหาเหมือนระดับเงินเดือนก็คือ ระบบรางวัลและการลงโทษในวงงาน กล่าวคือ การที่เจ้าหน้าที่จะทำงานอย่างกระตือรือร้น อย่างมีสมรรถภาพสมกับที่ได้รับการฝึกอบรมมาแล้วนั้นขึ้นอยู่กับว่า การกระทำของเขาได้รับการตอบแทนมากน้อยแค่ไหน แมพนักงานเจ้าหน้าที่ทำงานที่มีความสามารถสูง ความกระตือรือร้นและกำลังใจในอันที่จะทำงานก็มีประสิทธิภาพก็จะลดลงและหมดไปในที่สุด ถ้าประสพกับเหตุการณ์ที่ว่าเจ้านายไม่ซาบซึ้งในผลงาน

และไม่ได้ให้รางวัลตอบแทน แคมป์ที่ทำงานน้อยกว่าหรือผู้ที่ทำงานขาดประสิทธิภาพไม่ยอมรับนิยามในงานของตน ไม่ได้รับการทำหัตถิ์เขียนลงโทษแต่ประการใด ถึงเวลาพิจารณาเลื่อนชั้น เลื่อนตำแหน่งบุคคลเหล่านี้ก็ไ้รางวัลที่เสมอกับคนทำงานที่มีประสิทธิภาพสูง เพราะบุคคลเหล่านี้สนิทชิดชอบและคอยให้บริการแก่เจ้านาย เมื่อบุคคลที่ทำงานดีขาดระบบที่จะยึดเหนี่ยวเพื่อเป็นกำลังใจในการทำงาน เช่นนี้ ก็จะมีแนวโน้มที่เมื่อหน่วยงาน และกลไกของหน้าที่ไ้กายยิ่งขึ้นทุกทีตามกาล ไม่ว่าเค็มที่เขาเหล่านี้จะไ้รับการฝึกฝนอบรมมาดีทั้งทางค่านิยมและคุณธรรมมากเท่าใดก็ตาม

ดังนั้นการให้รางวัลเพื่อเป็นกำลังใจ สำหรับผู้ทำงานที่มีความสามารถ มีความกระตือรือร้น จึงเป็นสิ่งสำคัญมากที่สุด เพื่อรักษาคุณภาพที่ดี ๆ เหล่านี้ไว้ให้ยั่งยืนเป็นประโยชน์กับวงงาน รางวัลนี้อาจมาในรูปของการเลื่อนชั้น เลื่อนตำแหน่ง หรืออาจมาในรูปของเงินรางวัลพิเศษ เช่นเมื่อจับคนหลักเลี้ยงภาษีได้ ถ้าวางวัลในรูปแรกสูงอยู่แล้ว รางวัลในรูปเงินพิเศษก็ไม่จำเป็นนัก แต่ถ้าวางวัลในรูปแรกไม่สามารถทำได้ รางวัลในรูปเงินพิเศษก็เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง แต่จะออกมาในแนวใดระดับใด เช่น ๑% ของภาษีที่หลักเลี้ยงให้กับบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มบุคคลก็ได้ สุดแต่ความนิยม ชนิดและขนาดของความสำเร้จ

เมื่อมีคนดี มีความสามารถได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี และมีความกระตือรือร้นที่จะทำงาน เพราะระบบจูงใจขององค์การจัดเก็บภาษี ปัญหาอื่น ๆ ก็ลึกล้ำสลายตัวไปเป็นชั้น ๆ เช่นนี้ เจ้าหน้าที่ก็จะค้นคว้าหาวิธีเพื่อสอดคล้อง ตรวจสอบ ควบคุมการเสียภาษีของประชาชนที่ไ้ผลเต็มเม็ดเต็มหน่วยขึ้น

อนึ่ง ในเรื่องนี้คณะกรรมการวิสามัญเฉพาะกิจ พิจารณาร่างข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ๒๕๑๕ ได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีอากรว่า กรุงเทพมหานครควรเร่งรัดปรับปรุงระบบการจัดเก็บภาษีเพื่อเพิ่มพูนรายได้ และกรุงเทพมหานครควรจะนำนโยบายให้รางวัลและพิจารณาความดีความชอบให้แก่เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติภารกิจให้ผลดีจนถึง

เป็นตัวอย่างได้^๒

๔.๑.๓ กฎหมาย กรุงเทพมหานครพยายามที่จะแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินให้รัดกุมขึ้น แต่ก็ยังไม่เป็นผลสำเร็จ เช่นปี ๒๕๑๕ กรุงเทพมหานครหรือเทศบาลนครหลวงในขณะนั้น ได้เสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดินต่อรัฐบาล คณะปฏิวัติ เพราะว่าการแก้ไขในรูปแบบประกาศคณะปฏิวัติจะทำได้ง่ายและไม่มีปัญหายุ่งยาก แต่ก็ไม่มี การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ฉะนั้นการแก้ไขกฎหมายจึงต้องประกอบด้วยปัจจัยหลายประการ รวมทั้ง ความใจกว้างของผู้บริหารประเทศ ซึ่งอาจมีกรณีสิทธิในทรัพย์สินอันต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินด้วย

ถ้าการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายสามารถเป็นไปได้ ควรจะมีการแก้ไขบางประการที่จะมี ประโยชน์ต่อการบริหารการจัดเก็บดังนี้

(๑) เงินกินเปล่า เนื่องจากกฎหมายที่ใช้ในการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน คือ พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ นั้น ได้ประกาศใช้มาเป็นเวลาถึง ๔๐ กว่าปีแล้ว กาลสมัยได้เปลี่ยนไปและประชาชนก็มีวิธีการหลีกเลี่ยงภาษีขึ้นอีกมาก จึงเป็นการสมควร ที่จะเพิ่มเติมกฎหมาย ให้การรายปีหมายความว่ารวมถึงเงินได้หรือผลประโยชน์อื่นใด ซึ่งผู้รับประเมิน ได้รับให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของค่าเช่าตามระยะเวลาที่ได้ตกลงกัน

(๒) การขายทอดตลาดทรัพย์สิน แต่เดิมนั้นเกี่ยวกับเรื่องการยึดและการขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษี และมีได้ชำระค่าเพิ่มภายในสี่เดือน "พนักงานเจ้าหน้าที่อาจสั่ง ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่ง ร.ศ. ๑๒๗ ให้ยึดและขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างชำระ เพื่อนำเงินมาเสียภาษี ค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่าย โดยมีต้องขอให้ศาลสั่งหรือออกหมายยึด" ต่อมา พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่ง ร.ศ. ๑๒๗ ได้ถูกยกเลิกไป ฉะนั้น การจับขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษีในปัจจุบัน จึงต้องดำเนินการทางศาล ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ดังได้กล่าว

^๒ เอกสารรายงานข้อสั่ง เกษของคณะกรรมการวิสามัญเฉพาะกิจ พิจารณาร่างข้อบัญญัติกรุงเทพ มหานคร เรื่อง งบประมาณรายจ่ายปีงบประมาณ ๒๕๑๕

ถึงแล้ว ปัญหาจะมีทางแก้ไขได้ เพราะถึงพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่ง ร.ศ. ๑๒๙๗ จะถูกยกเลิกแต่ก็มีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พุทธศักราช ๒๔๗๗ แทน เพียงแต่พระราชบัญญัติภายในเรือนและที่คิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ มิได้มีการแก้ไขให้สอดคล้องกันจึงสมควรแก้ไขกฎหมายเสียใหม่ให้ "พนักงานเจ้าหน้าที่อาจสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พุทธศักราช ๒๔๗๗ ให้ยึดและขายทอดตลาดซึ่งทรัพย์สินของผู้กลางชำระได้ เพื่อจะได้เอาเงินมาเสียภาษี ค่าธรรมเนียมค่าใช้จ่าย โดยมีท้องขอให้ศาลสั่งหรือออกหมายยึด"

๘.๑.๔ จัดให้มีการตรวจสอบและการประสานงาน ส่งเสริมให้มีการตรวจสอบรายการต่าง ๆ ที่ผู้รับประเมินแจ้งไว้ในแบบพิมพ์แจ้งรายการทรัพย์สิน (ภ.ร.ค. ๒) ว่าข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร ออกตรวจสอบเรือนแล้วจึงประเมินค่ารายปีให้เหมาะสม โดยการจักพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอ จัดหายานพาหนะหรือตั้งงบประมาณค่าพาหนะในการ เดินทางไปตรวจสอบ

ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล และข่าวสารการประเมินภาษี ระหว่างพนักงานเจ้าหน้าที่แต่ละเขต อาจจัดทำเป็นเอกสารหรือจัดให้มีการประชุมสัมมนาเป็นประจำทุกเดือนเพื่อการประเมินและการจัดเก็บเป็นไปในทำนองเดียวกันและอัตราเดียวกัน

ควรจะวางระเบียบการประสานงาน ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวกับภาษีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น งานทะเบียนราษฎร งานควบคุมอาคาร เพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดทำทะเบียนเรือน (ภาพประกอบที่ ๗) ให้ทันเหตุการณ์อยู่เสมอ รวมทั้งควรถ้าให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของทุกเขตจัดทำทะเบียนต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดเก็บภาษีให้ถูกต้องและสมบูรณ์ เพื่อจะได้เป็นผลดีในการเร่งรัดเก็บภาษีหรือสำรวจข้อมูลผู้เสียภาษีต่อไป

๘.๑.๕ แผนที่การจัดเก็บและตารางการจัดเก็บ เพื่อแก้ไขปัญหาหลีกเลี่ยงภาษีในแต่ละเขต ควรจัดทำแผนที่ภาษีแสดงบ้านเรือนที่มีอยู่ในเขตหนึ่ง ๆ แล้วออกสำรวจเพื่อตรวจสอบว่าเรือนใดบ้างที่เข้าลักษณะอันต้องเสียภาษีเรือนและที่คิน แสดงเครื่องหมายหรือระบายสีแยกให้เห็นชัดเจน การทำแผนที่นี้อาจทำร่วมกับงานทะเบียนราษฎร ทั้งของเขตและของหน่วยงานส่วนกลาง เช่น กองปกครองและทะเบียน กองผังเมือง สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร กองรังวัดที่ดิน

ภาพประกอบที่ ๘

ทะเบียนโรงเรือน

ถนน ตรอก ซอย

เลขบ้าน	ชื่อเจ้าของ	คาเช่า เดือนละ	การรายปี	ใช้เพื่อประโยชน์ อะไร	ลักษณะโรงเรือน				หมายเหตุ
					เรือน ตึก โรง ทองแถว ตึกแถว	ชั้น	กว้าง	ยาว	

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

และที่สาธารณะ สำนักการโยธา ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่อีกด้วย

จากการสังเกตการณ์ของผู้เขียน ได้เห็นว่าบางเขตได้ทำตารางสถิติการจัดเก็บรายได้ภาษีอากร (ภาพประกอบที่ ๔) แสดงไว้ซึ่งไขประโยชน์ได้มาก เพราะผู้เป็นหัวหน้าควบคุมจะเห็นได้ทันทีว่าผู้รับผิดชอบแต่ละแขวงนั้นทำงานเป็นอย่างไร โดยไม่ต้องไต่ถาม เท่ากับเป็นการกระตุ้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่รับผิดชอบแต่ละเขตไม่ละเลยหรือเพิกเฉยต่อการประเมินและการจัดเก็บ ทั้งยังเป็นการประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนที่มาติดต่อ ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ดีอันหนึ่งที่เขตอื่น ๆ ควรจะนำไปปฏิบัติ

๔.๒ การยินยอมเสียภาษี (Tax Compliance) หลังจากได้พิจารณาทางด้านการบริหารการจัดเก็บแล้ว ต่อไปจะพิจารณาสาระของฝ่ายผู้เสียภาษีบ้าง การยินยอมเสียภาษีขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการคือ

๔.๒.๑ ความสำนึกเชิงการเสียภาษี (Tax Consciousness) องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้พลเมืองยอมเสียภาษีอย่างสมัครใจ ซึ่งทำให้การบริหารจัดเก็บง่ายและสะดวกขึ้น ก็คือความสำนึกหรือสำนึกเชิงการเสียภาษี ซึ่งหมายถึงความรู้สึกรับผิดชอบในหน้าที่ของตนที่จะเสียภาษีให้ อันจะก่อตัวขึ้นเมื่อประชาชนเข้าใจว่าภาษีคืออะไร มีไว้สำหรับทำอะไร และประชาชนได้รับผลประโยชน์จากภาษีที่เสียไปหรือไม่ ถ้าได้มีอะไรบ้าง

ภาษีที่ประชาชนเสียเพื่อแลกเปลี่ยนบริการที่ได้รับจากกรุงเทพมหานคร เหมือนกับเงินที่เขาเสียไปจากการแลกเปลี่ยนสินค้าในตลาดภาคเอกชน ฉะนั้นประชาชนผู้เสียภาษีย่อมหวังจะได้รับบริการในลักษณะและคุณภาพที่คุ้มกับเงินภาษี ในทำนองเดียวกับที่เขาคาดหวังจะได้รับสินค้าในลักษณะและคุณภาพที่คุ้มกับเงินที่จ่ายให้พ่อค้า ในกรณีสินค้าทั่วไปในภาคเอกชน ถ้าประชาชนไม่ได้ลักษณะและคุณภาพสินค้าตามต้องการ ก็ย่อมไม่ยอมซื้อหรือจะซื้อต่อเมื่อพ่อค้ายอมลดราคาให้ ในกรณีบริการของกรุงเทพมหานคร ประชาชนไม่มีโอกาสแสดงออกในรูปลักษณะดังกล่าว เพราะบริการนั้นผลิตออกมาแล้ว และโดยที่สิ่งเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นของจำเป็นที่ประชาชนทุกคนต้องมี โอกาสได้ใช้ไม่ขณะใดก็ขณะหนึ่งอยู่เสมอ บางชนิดก็ใช้อยู่ตลอดเวลาโดยไม่รู้ตัว บางชนิดก็ใช้เป็นบางคน เมื่อกรุงเทพมหานครผลิตออกมาแล้วก็บังคับประชาชนให้เสียภาษีเพื่อนำเงินนั้นมาใช้จ่าย

ภาพประกอบที่ ๘
สถิติการจัดเก็บรายได้คาภาษีอากร

ประเภทภาษี - ท้องที่	ประจำเดือนมกราคม										
	ยกคชกมา ราย	รับมาใหม่ ราย	ประเมินแล้ว ราย	เหลือยกไป ราย	ภาษีที่ประเมินแล้ว ราย	ภาษีที่เก็บได้		ภาษีที่ค้างชำระ			
						ปีปัจจุบัน	ปีก่อน	ราย	จำนวนเงิน		
								บาท	ส.ก.		
๑ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน											
แขวง											
แขวง											
แขวง											
แขวง											
๒ ภาษีบำรุงท้องที่											
แขวง											
แขวง											
แขวง											
แขวง											
๓ ภาษีป้าย											
แขวง											
แขวง											

ศูนย์วิทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เพื่อผลิตภัณฑ์เหล่านั้น ผู้เสียภาษีย่อมไม่มีความสุขเป็นธรรมดาเมื่อถูกบังคับให้เสียภาษี ในขณะที่บริการที่ได้รับไม่มีคุณภาพที่สมมูลกับเงินที่เขาได้เสียไปเลย เช่นถนนหนทางเต็มไปด้วยหลุมบ่อใช้การไม่ได้ น้ำท่วมทุกครั้งที่ฝนตก ขยะมูลฝอยเต็มไม่เป็นเวลา ความสำนึกเชิงการเสียภาษีของประชาชนจะอยู่ในระดับต่ำ และพยายามหลีกเลี่ยงการเสียภาษีให้น้อยลง หรือไม่ยอมเสียภาษีเลย ตรงกันข้ามถ้าคุณภาพบริการที่กรุง เทพมหานคร เสนอให้กับประชาชนอยู่ในสภาพที่สูง ประชาชนทุกคนจะพร้อมใจกันเสียภาษีที่ถูกบังคับให้เสีย นั่นคือ ระดับภาษีที่เก็บได้จึงขึ้นอยู่กับระดับคุณภาพสินค้า ดังนั้นกรุง เทพมหานครจึงต้องมีความรับผิดชอบที่จะให้บริการสิ่งต่าง ๆ ที่มีคุณภาพสมกับเงินภาษีที่ประชาชนถูกบังคับให้เสีย และขณะเดียวกันก็ต้องนำเงินภาษีที่ได้ไปใช้ประโยชน์ให้เต็มเม็ดเต็มหน่วย

เมื่อการเสียภาษีนั้นเป็นการเสียเงินเพื่อแลกเปลี่ยนบริการที่กรุง เทพมหานครจัดเสนอให้แก่ประชาชน กรุง เทพมหานครก็ควรที่จะชี้แจงว่าประสิทธิภาพในการประชาสัมพันธ์คว่า กรุง เทพมหานครได้ทำอะไรบ้างด้วยเงินภาษีเพื่อประโยชน์แก่ประชาชน อาจจัดพิมพ์เอกสาร เผยแพร่รายละเอียดของโครงการต่าง ๆ นโยบายต่าง ๆ ที่กรุง เทพมหานครได้ทำในรอบปีหนึ่ง ๆ โดยระบุให้เห็นด้วยว่าประชาชนกลุ่มใดบ้างได้ประโยชน์ เป็นการชี้แจงให้ประชาชนเข้าใจว่าภาษีคืออะไร ได้ใช้ทำอะไร เพื่อประโยชน์ของใครบ้าง

นอกจากนี้ กรุง เทพมหานครควรบังคับใช้กฎหมายกับบุคคลที่อยู่ในข่ายเสียภาษีอย่าง เสมอดัน เสมอปลายตามกฎหมาย เป็นการบริหารจัดการเก็บภาษีอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ใช่ปล่อยให้ผู้เสียภาษีที่ซื่อสัตย์สุจริตเสียภาษีไป ส่วนผู้ที่หลีกเลี่ยงหลบหนีภาษีก็ไม่ได้ถูกจับกุมลงโทษ ถ้าประชาชนได้รับความเป็นธรรมทุกระดับแล้ว ความสำนึกเชิงการเสียภาษี ความรับผิดชอบในการเป็นพลเมืองดี และเสียภาษีอย่างสมัครใจก็จะอยู่ในระดับสูงแน่นอน

๔.๒.๒ บทกำหนดโทษ แม้ว่ากฎหมายจะง่ายแก่ความเข้าใจ แบบฟอร์มเสียภาษีจะกรอกรายการง่าย และเสียเวลาเพียงเล็กน้อย ผู้เสียภาษีบางกลุ่มอาจไม่สนใจที่จะเสียภาษีก็ได้ ทั้งนี้เพราะเมื่อหลีกเลี่ยงไม่เสียภาษีแล้วก็ได้มีอะไรเกิดขึ้น ซึ่งก็เป็นปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิภาพที่เจ้าหน้าที่ตรวจค้นพบหรือไม่ อันเป็นปัญหาที่ได้กล่าวมาแล้ว บางครั้งโทษที่เกิดขึ้นกับผู้หลีกเลี่ยง

ภาษีก็น่าจะมีบ้าง แต่ไม่รุนแรงสมกับความผิด กล่าวคือ บทลงโทษผู้หลีกเลี่ยงภาษีนั้นเบามาก หรือเบา
 เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความผิด ถ้าเป็นเช่นนั้นแล้ว สิ่งจูงใจให้คนหลีกเลี่ยงไม่เสียภาษีก็น่าจะมีอยู่
 เพราะผู้เสียภาษีน่าจะอยู่แก่ใจว่า ถ้าหลีกเลี่ยงแล้วก็มีโอกาสไม่ถูกจับ เมื่อถูกจับแล้วก็เสียค่าปรับเพียง
 เล็กน้อยอาจเท่ากับหรือสูงกว่าจำนวนเงินภาษีที่ต้องเสียไม่มาก ในภาวะการณ์เช่นนี้การหลีกเลี่ยง
 ไม่เสียภาษีก็น่าจะมีอยู่ในระดับสูงปราบเท่าไรก็ไม่ไฉน เพราะบทลงโทษไม่ทำให้ผู้กระทำผิดเข็ดหลาบ
 ได้เลย ดังนั้นข้อยุติสำหรับแก่งัดนี้ก็คือ บทลงโทษในการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีนั้นจะต้องรุนแรง
 พอควร ในระดับที่ว่าผู้เสียภาษีจะต้องคิดหนักคิดหลัง ขบวนการพิพากษาลงโทษนั้นก็ต้องเป็นไปอย่าง
 มีประสิทธิภาพไม่ว่ากว่าจะตัดสินกันได้ใช้เวลาหลายปี การกระทำผิดบางระดับก็ให้จัดการได้ทันที
 ไม่ต้องขึ้นศาลโดยอาศัยกฎเกณฑ์ที่กำหนด เป็นกิจลักษณะแล้ว โดยไม่ให้ต่อรองกับเจ้าหน้าที่จักเก็บได้
 เพราะจะเป็นแหล่งนำมาซึ่งการคอร์รัปชัน ผลจากการกระทำดังกล่าวข้างต้น ผู้เสียภาษีโดยมากจะ
 อยู่ในภาวะที่ยอมเสียภาษี เพราะผลเสียจากการหลีกเลี่ยงนั้นสูงกว่าผลได้ จะมีบุคคลเพียงไม่กี่คน
 เท่านั้นที่อยู่ใภาวะที่ตรงกันข้าม เพราะฉะนั้นการปราบปรามสำรวจตรวจตราที่ทำได้ง่ายยิ่งขึ้น

สิ่งที่ควรปรับปรุงเกี่ยวกับบทลงโทษ คือ

(๑) ในการประกาศแจ้งความใหม่มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินอันต้องเสียภาษีโรงเรือน
 และที่ดินมารับแบบแจ้งรายการ ภ.ร.ค. ๒ นั้น ควรระบุให้ชัดว่าถ้าหลีกเลี่ยงภาษีจะมีโทษอย่างไรบ้าง
 และการประกาศนี้ควรจะได้กระทำอย่างจริงจังแพร่หลาย ให้ประชาชนทราบโดยทั่วถึงกัน

(๒) บทกำหนดโทษตามมาตรา ๘๖ แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน

พุทธศักราช ๒๔๗๕ บัญญัติว่า

ผู้ใดละเลยไม่แสดงข้อความตามที่กล่าวไว้ในมาตรา ๒๐ เว้นแต่จะเป็นด้วย

เหตุสุดวิสัย ท่านว่าผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท

ควรปรับปรุงบทลงโทษใหม่โดยใช้ประมวลรัษฎากร^๓ เป็นหลัก เป็น "ท่านว่าผู้นั้น มีความผิดของระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท"

(๓) บทกำหนดโทษตามมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ บัญญัติว่า ผู้ใด

ก. โดยรู้อยู่แล้วหรือจงใจยื่นข้อความเท็จ หรือให้ถ้อยคำเท็จหรือตอบคำถาม คอยคำอันเป็นเท็จ หรือนำพยานหลักฐานเท็จมาแสดง เพื่อหลีกเลี่ยงการคำนวณการรายปีแห่งทรัพย์สิน ตามที่ควรก็คือ

ข. โดยความเท็จ โดยเจตนาละเลย โดยฉ้อโกง โดยอุบาย โดยวิธีการ อย่างหนึ่งอย่างใดทั้งสิ้นที่จะหลีกเลี่ยง หรือพยายามหลีกเลี่ยงการคำนวณการรายปีแห่งทรัพย์สินตาม ที่ควรก็คือ

ท่านว่าผู้นั้นมีความผิดของระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ควรแก้ไขใหม่ให้บทลงโทษอยู่ในระดับเดียวกับประมวลรัษฎากร^๔ คือ

"ท่านว่าผู้นั้นมีความผิดของระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่ สองพันบาทถึงสองแสนบาท"

(๔) บทกำหนดโทษมาตรา ๔๓ แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ บัญญัติว่า

ถ้าเงินค่าภาษีค้างชำระ ท่านให้เพิ่มจำนวนขึ้นถึงอัตราต่อไปนี้

ก. ถ้าชำระไม่เกินหนึ่งเดือน นับแต่วันพ้นกำหนดเวลาที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๓๘ ให้เพิ่มร้อยละสองครึ่งแห่งค่าภาษีที่ค้าง

^๓ มาตรา ๓๕ ประมวลรัษฎากร, แก้ไขโดย (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๔๗๔ มาตรา ๑๕

^๔ มาตรา ๓๗ ประมวลรัษฎากร, แก้ไขโดย (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๑๔

ข. ถ้าเกินหนึ่งเดือน แต่ไม่เกินสองเดือน ให้เพิ่มร้อยละห้าแห่งค่า

ภาษีที่ค้าง

ค. ถ้าเกินสองเดือน แต่ไม่เกินสามเดือน ให้เพิ่มร้อยละเจ็ดครึ่ง

แห่งค่าภาษีที่ค้าง

ง. ถ้าเกินสามเดือน แต่ไม่เกินสี่เดือน ให้เพิ่มร้อยละสิบแห่งค่าภาษีที่ค

จะเห็นได้ว่าอัตราค่าเพิ่มภาษีจำนวนสูงสุด เพียงร้อยละสิบแห่งค่าภาษีที่ค้าง จึงทำให้ผู้รับประเมินนำเงินค่าภาษีไปหมุนในค่านอื่นก่อนเพราะคิดว่าจะได้ลดทดแทนสูงกว่าอัตราค่าเพิ่มภาษี ฉะนั้นควร เปลี่ยนบทกำหนดโทษใหม่ให้อยู่ในระดั้มเดียวกับประมวลรัษฎากร คือ ให้อัตราค่าเพิ่มสูงสุดเป็นร้อยละยี่สิบและเปลี่ยนอัตราอื่น ๆ ดังนี้

ก. ถ้าชำระไม่เกินหนึ่งเดือนนับแต่วันพ้นกำหนดเวลาที่บัญญัติไว้ใน

มาตรา ๘๘ ให้เพิ่มร้อยละห้าแห่งค่าภาษีที่ค้าง

ข. ถ้าเกินหนึ่งเดือนแต่ไม่เกินสองเดือน ให้เพิ่มร้อยละสิบแห่งค่าภาษี

ที่ค้าง

ค. ถ้าเกินสองเดือนแต่ไม่เกินสามเดือน ให้เพิ่มร้อยละสิบห้าแห่งค่า

ภาษีที่ค้าง

ง. ถ้าเกินสามเดือนแต่ไม่เกินสี่เดือน ให้เพิ่มร้อยละยี่สิบแห่งค่าภาษี

ที่ค้าง

ในต้นขอเสนอแนะบทกำหนดโทษอีกอย่างหนึ่งซึ่งนำแนวทางมาจากประมวล

รัษฎากร เช่นกันคือ

๕ มาตรา ๒๓๓ ประมวลรัษฎากร, แก้ไขโดย (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๘

ก. ถ้าผู้ต้องเสียภาษีหรือนำส่งได้นำเงินมาขอชำระ โดยไม่ได้รับคำเตือนหรือคำเรียกตรวจสอบใดส่วนใดโดยตรง เป็นหนังสือ ก็ให้เสียเงินค่าเพิ่มเพียงร้อยละห้าแห่งค่าภาษีอากรที่ต้อง เสียหรือนำส่งนั้น

ข. ถ้าผู้ต้องเสียภาษีหรือนำส่งได้รับคำเตือนหรือคำเรียกตรวจสอบใดส่วนใดโดยตรง เป็นหนังสือแล้ว แต่ได้นำเงินมาขอชำระภายในสิบวันนับแต่วันได้รับคำเตือนหรือคำเรียกตรวจสอบใดส่วนใด ก็ให้เสียเงินเพิ่มเพียงร้อยละสิบ แห่งเงินภาษีอากรที่ต้อง เสียหรือนำส่งนั้น

บทกำหนดโทษข้างนี้จะเป็นการชักจูงให้ผู้มีกรรมสิทธิในทรัพย์สินอันต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินแต่ไม่เคยเสียมาเสียภาษียิ่งขึ้น เพราะจะได้รับโทษสถานเบาว่าการที่เจ้าหน้าที่จะตรวจพบ จึงเป็นการบรรเทาภาระในการตรวจสอบในนอยลงนั่นเอง

๔.๒.๓ การอำนวยความสะดวก

(๑) จักทำคู่มือ บางครั้งผู้เสียภาษียินดีและเต็มใจจะเสียภาษี แต่ไม่เข้าใจว่ารายได้ที่ตนมีอยู่ในข่ายเสียภาษี เช่นคนที่มียานพาหนะให้เช่านักกว่าเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอย่างเดียวไม่จำเป็นต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน ฉะนั้น จึงควรจัดทำคู่มือในการเสียภาษีแก่ประชาชน

(๒) ระเบียบแบบแผนการชำระเงิน ปัจจุบันกรุงเทพมหานครได้อำนวยความสะดวกในการชำระเงินค่าภาษี โดยให้ชำระได้ ๒ แห่ง คือ ที่ศาลาว่าการกรุงเทพมหานครและที่ว่าการเขต แต่ก็มีบางสิ่งที่จะต้องปรับปรุงเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียภาษียิ่งขึ้น ดังนี้

ก. เพื่อไม่ให้ประชาชนผู้เสียภาษีเสียเวลาในการมาชำระภาษีที่ว่าการเขตมาก ในการส่งใบแจ้งการประเมิน (ภ.ร.ด. ๔) ให้ประชาชนอาจแจ้งให้ประชาชนทราบว่า จะต้องเสียภาษีเป็นจำนวนเงินเท่าใด เมื่อใด ณ ที่ใด

ข. ให้มีการชำระเงินภาษีได้ทางธนาคารและทาง เช็ค

ทางธนาคาร - โดยวิธีส่งเงินทางธนาคารเท่าจำนวนเงินที่ต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน ในนามของผู้เสียภาษีพร้อมด้วยหนังสือขอชำระเงิน โดยระบุประเภทจำนวน พ.ศ.ใด เป็นเงินเท่าใด ตลอดจนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เสียเงินหรือแบบแจ้งรายการที่ต้องยื่นขอชำระเงินค่าภาษี ส่งโดยทางไปรษณีย์และลงทะเบียนไปยังแผนกภาษีโรงเรือนและที่ดิน กอง

รายได้ ฝ่ายการคลัง ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร หรือจะส่งชานาติไปยัง เขตที่ทรัพย์สินตั้งอยู่
ก็ได้ เมื่อเจ้าหน้าที่ได้รับชานาติพร้อมด้วยเอกสารครบถ้วน จึงจัดการออกใบเสร็จรับเงินส่งมายัง
ผู้ขอเสียเงินนั้นโดยทางไปรษณีย์ต่อไป

ทางเช็ค — ผู้ที่ขอ เสียภาษีโรง เรือนและที่ดินประสงค์จะชำระค่า
ภาษีแทนการชำระด้วยเงินสด ก็ให้ชำระได้ทันทีโดยใช้เช็ค เช็คทุกประเภทที่เจ้าหน้าที่รับชำระค่า
ภาษีโรง เรือนและที่ดินจะรับได้ต้องมีเงื่อนไขข้อ

— จะต้อง เป็นเช็คที่มีรายการครบถ้วนตามมาตรา ๕๕๕ แห่งประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์

— จะต้อง เป็นเช็คลงวันที่ใช้เช็คนั้น ชำระต่อเจ้าหน้าที่หรือก่อนวันนั้น
ไม่เกิน ๓ วัน มิให้ใช้เช็คลงวันที่ล่วงหน้า

— จะต้อง เป็นเช็คขีดคร่อมสั่งจ่ายให้แก่ กองรายได้ กับขีดคำว่า
"ผู้ถือ"

— จะต้อง เป็นเช็คที่มีไซออนสลักหลัง

— จะต้อง เป็นเช็คที่เรียกเก็บเงินได้เต็มตามจำนวนที่ลงไว้ในเช็ค หาก
จะต้อง เสียค่าป่วยการอื่นใดเกี่ยวกับการ เรียกเก็บ เงินตามเช็คนั้นให้ผู้ขอใช้เช็คนั้นเป็นผู้ชำระ

นอกจากนี้ การส่งเช็คเพื่อขอชำระภาษีโรง เรือนและที่ดินนั้น ให้ผู้ชำระค่าภาษีมี
หนังสือแจ้งรายการขอเสียเงินต่อเจ้าพนักงานเก็บเงิน แผนกภาษีโรง เรือนและที่ดินว่าจะขอชำระ
ภาษีโรง เรือนและที่ดินประเภทใดบ้าง เงินเท่าใด พร้อมด้วยส่งเช็คอันมีจำนวนเงินเท่ากับที่ต้องเสีย
และคำสั่งของ เจ้าพนักงานสั่งให้เสียเงิน หรือแบบแจ้งรายการที่ต้องยื่นขอชำระเงิน หนึ่งของ ส่ง
โดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียน ซึ่งเมื่อเจ้าพนักงานเก็บเงินตามเขต แผนกภาษีโรง เรือนและที่ดิน หรือ
แผนกภาษีโรง เรือนและที่ดิน กองรายได้ ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร เมื่อได้รับเช็คแล้วก็จะได้
ออกใบเสร็จรับเงินค่าภาษีมายังผู้ชำระค่าภาษีต่อไป

๘.๒.๔ การให้รางวัล ควรพิจารณาให้รางวัลแก่ประชาชนที่แจ้งให้กรุงเทพมหานครทราบถึงภาษีที่ตกหล่น เช่น เจ้าของที่ดินเคียงไม่ยอมแจ้งรายการ เพื่อชำระภาษี โดยอาจกำหนดเป็นจำนวนเปอร์เซ็นต์ของเงินค่าภาษีของโรงเรือนนั้น

๘.๓ ภาษีทรัพย์สิน

เนื่องจากขณะนี้มีการวิจารณ์อย่างกว้างขวางถึงเรื่องภาษีทรัพย์สินซึ่งเกี่ยวพันถึงการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินของกรุงเทพมหานคร จึงนำมากล่าวถึงเพิ่มเติมไว้ในที่นี้

เดิมที่เกี่ยวในต่างประเทศเช่น อังกฤษ จีน มีแต่การจัดเก็บภาษีจากที่ดิน จนกระทั่งในปี ๑๙๔๔ ประเทศอังกฤษได้ประกาศใช้กฎหมายฉบับหนึ่ง เรียกว่า "พระราชบัญญัติสงเคราะห์คนยากจน" (The Poor Relief Act) กฎหมายฉบับนี้ได้ให้อำนาจแก่ผู้พิทักษ์คนจน ทำการเก็บภาษีจากประชาชนผู้ครอบครองที่ดิน โรงเรือนหรือทรัพย์สินอย่างอื่น ในตำบลนั้น เพื่อนำไปใช้จ่ายในกิจการช่วยเหลือคนยากจน ต่อมาเมื่อคนในอังกฤษและยุโรปอพยพไปอยู่ที่อเมริกาได้นำภาษีนี้ไปใช้ประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งภายหลังได้ขยายการจัดเก็บภาษีจากที่ดินและโรงเรือนให้รวมถึงทรัพย์สินอย่างอื่นที่เป็นสิ่งหาริมทรัพย์ รวมเรียกว่าภาษีทรัพย์สินทั่วไป (General Property Tax)

ในประเทศไทย ได้มีความพยายามที่จะรวมภาษีบำรุงท้องที่และภาษีโรงเรือนและที่ดินอันเป็นภาษีของการปกครองท้องถิ่น เข้าด้วยกันให้เป็นภาษีทรัพย์สินเหมือนอย่างของสหรัฐอเมริกาหลายปีแล้ว กล่าวคือ ตั้งแต่ปี ๒๔๘๗ หรือ ๒๐ ปีมาแล้ว ซึ่งเป็นปีที่มีการประชุมสัมมนานายกเทศมนตรีทั่วราชอาณาจักร เป็นครั้งแรก แต่รัฐบาลมิได้นำไปพิจารณาอย่างจริงจังแต่อย่างใด จนกระทั่งประมาณปี ๒๕๐๒ รัฐบาลได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่ง ให้นำหน้าที่พิจารณายกร่างประมวลรัษฎากรขึ้นใหม่รวมทั้งภาษีบำรุงท้องที่ด้วย คณะกรรมการและกรมสรรพากรได้ยกร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากรขึ้น โดยให้ยกเลิกพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน

^๖ อร่าม เอี่ยมอรุณ, "ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษีทรัพย์สิน" นิตยสารท้องถิ่นของสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย, ๗(กรกฎาคม, ๒๕๑๔) หน้า ๘

พุทธศักราช ๒๔๗๕ กับลักษณะ ๓ แห่งประมวลรัษฎากรว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ แล้วให้เพิ่มความ
ว่าด้วยภาษีทรัพย์สินเข้าเป็นลักษณะ ๓ แห่งประมวลรัษฎากร ได้กำหนดจะให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑
มกราคม ๒๕๐๓ เป็นต้นไป โดยมีหลักการว่า ภาษีทรัพย์สินที่จะจัดเก็บนั้นให้อยู่ในอำนาจหน้าที่
และการควบคุมของกรมสรรพากร ภาษีที่เก็บได้ให้จัดสรรเป็นสามส่วน สองส่วนให้เป็นรายได้
ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อีกส่วนหนึ่งให้เป็นเงินผลประโยชน์รายได้ของแผ่นดิน ภาษีที่จัด
สรรให้ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นให้หักเป็นค่าใช้จ่ายของกรมสรรพากรร้อยละ ๕ ส่วนคำว่าทรัพย์สิน
สินให้หมายถึงที่ดิน โรงเรือน สิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ไม่ยื่นกัน และแพ รวมทั้งเครื่องจักร เครื่องกล
หรือเครื่องยนตที่ติดอยู่กับที่ดิน โรงเรือน หรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นหรือแพด้วย

อย่างไรก็ดี ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากรดังกล่าวหาได้ประกาศใช้
เป็นกฎหมายไม่ แต่ในปี ๒๕๐๘ ได้มีประกาศใช้กฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ขึ้นใหม่เรียกว่า
"พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พุทธศักราช ๒๕๐๘" ซึ่งมีหลักการสำคัญคือ ให้ยกเลิกภาษีบำรุง
ท้องที่ตามลักษณะ ๓ แห่งประมวลรัษฎากรและให้โอนอำนาจการจัดเก็บจากฝ่ายสรรพากรไปให้
องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เป็นภาษีท้องถิ่นอย่างแท้จริงต่อไป

หลังจากที่ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญเมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๑๗ คณะกรรมการปรับปรุง
รายได้ท้องถิ่นของกรมการปกครองได้รื้อฟื้นภาษีทรัพย์สินขึ้นมาพิจารณาใหม่ ในเวลาใดเรียกกัน กรม
สรรพากร กระทรวงการคลัง ก็จะเสนอต่อรัฐบาลให้มีการจัดเก็บภาษีทรัพย์สินขึ้น โดยให้บัญญัติไว้
ในประมวลรัษฎากร เพื่อให้กรมสรรพากร เป็นเจ้าหน้าที่จัดเก็บให้ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เช่นเดียวกับ
ที่ได้เสนอไว้แล้วเมื่อปี ๒๕๑๒ ซึ่งภาษีทรัพย์สินที่ทั้งสองฝ่ายกำลังพิจารณาอยู่นี้ ส่วนใหญ่เป็นการ
คิดแปลงจากภาษีทรัพย์สินของต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งของประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อนำมา
ใช้อาจเกิดปัญหาหลายประการ ในที่นี้จะเน้นทางด้านการจัดเก็บซึ่งกำลังเป็นข้อโต้แย้งของทั้งสองฝ่าย
ว่าฝ่ายไหนควร เป็นผู้จัดเก็บ

การพิจารณาตามร่างกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร ซึ่งจัดทำขึ้นเมื่อปี ๒๕๐๒ จะ
เห็นว่าร่างต้องการให้ภาษีทรัพย์สินเป็นรายได้ของท้องถิ่นประเภทที่รัฐบาลจัดเก็บแล้วมันให้ท้องถิ่น
แต่กรมการปกครองต้องการให้ท้องถิ่นจัดเก็บเอง ในต่างประเทศที่มีการจัดเก็บภาษีทรัพย์สินเช่น

สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และประเทศในเครือจักรภพเคนมารค์ ฝรั่งเศส นอร์เวย์ สวีเดน สวิสเซอร์แลนด์ เนเธอร์แลนด์ เบลเยียม เยอรมัน ญี่ปุ่น กานาคา ฯลฯ ทุกประเทศกำหนดให้ภาษาทรัพย์สินเป็นรายได้หลักท้องถิ่น และท้องถิ่นเป็นผู้จัดเก็บเองทั้งสิ้น อนึ่ง ในการประชุมสภาเทศบาลระหว่างประเทศ ณ กรุงโรม เมื่อปี ๒๔๘๘ ที่ประชุมได้ศึกษาภาษาท้องถิ่นของนานาประเทศแล้วสรุปได้ว่า ภาษาท้องถิ่นส่วนใหญ่ที่ท้องถิ่นนิยมจัดเก็บเองได้แก่ภาษาคือ ภาษาทรัพย์สิน ภาษาเงินได้ ภาษาการค้า และภาษาการซื้อขาย ภาษิมหรสพ ฯลฯ เป็นการยืนยันให้เห็นชัดว่า ภาษาทรัพย์สินเป็นภาษาที่สำคัญที่สุดที่ท้องถิ่นเป็นผู้จัดเก็บเอง

ส่วนในประเทศไทยนั้น ถ้ามีการจัดเก็บภาษีทรัพย์สินจะเป็นการแก้ไขข้อบกพร่องทางค่านกฎหมายที่จัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน เพราะกฎหมายที่ร่างขึ้นมาใหม่มักจะรัศมีของทางให้หลีกเลี่ยงภาษีน้อยเพราะแก้ไขจากข้อบกพร่องของกฎหมายเก่า แต่ใครจะเป็นฝ่ายจัดเก็บนั้นอาจพิจารณาได้ดังนี้

(๑) ถ้าเป็นภาษีของรัฐจะขัดเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันหรือไม่ เพราะรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทของประเทศได้มองเห็นความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นเป็นพิเศษ จึงได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นขึ้นไว้โดยเฉพาะในหมวด ๕ ตั้งแต่มาตรา ๒๑๔ ถึงมาตรา ๒๑๗ เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญก็เพื่อจะส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นให้เป็นประชาธิปไตย และมีอิสระในการปกครองตนเอง

(๒) คณะผู้เชี่ยวชาญของธนาคารโลกที่มาศึกษาการคลังของประเทศไทยเมื่อปี ๒๕๑๒ ได้เสนอแนะให้มีการจัดเก็บภาษีทรัพย์สินขึ้นประเทศไทยให้เป็นภาษีท้องถิ่น แต่เสนอแนะให้ราชการส่วนกลาง คือกรมสรรพากร เป็นผู้จัดเก็บแทนท้องถิ่น เพราะเจ้าหน้าที่ของส่วนกลางมีความสามารถในการจัดเก็บดีกว่า เรื่องนี้ผู้แทนกรมการปกครองที่เข้าประชุมพิจารณาด้วยทักท้วงว่าไม่เห็นด้วย เพราะขัดต่อหลักการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น แต่มีข้อสังเกตว่าข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญธนาคารโลกได้กระทำขึ้นก่อนที่จะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๑๗

(๓) เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่น โครจะเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการจัดเก็บได้ดีกว่ากัน ประเด็นนี้ถ้าพิจารณาว่าภาษีทรัพย์สินเป็นภาษีใหม่ เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจมีความรู้ความสามารถดีกว่า แต่อันที่จริงภาษีทรัพย์สินไม่ใช่ภาษีใหม่ที่เกี่ยวพัน เพราะเป็นภาษีที่ประกอบด้วยภาษีนำร่องท้องถิ่นกับภาษีโรงเรือนและที่ดิน ซึ่งปัจจุบันนี้เจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นเป็นผู้จัดเก็บภาษีเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษีโรงเรือนและที่ดินนั้นกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ดำเนินการจัดเก็บเองมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๓

(๔) ถ้าพิจารณาในประเด็นที่ว่า ผู้บริหารหรือสภาท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้ที่ประชาชนในท้องถิ่นเลือกตั้งมักจะมีความเห็นอกเห็นใจประชาชนผู้เสียภาษี ภาษีทรัพย์สินหรือภาษีอื่นใดก็ตาม จะเก็บได้ไม่มากเท่าที่ควร เช่น ในกรณีภาษีทรัพย์สินอาจจะมีการตีราคาทรัพย์สินที่จะต้องเสียภาษีต่ำกว่าความเป็นจริง ปัญหานี้อาจจะนำวิธีการของต่างประเทศมาใช้ก็ได้ เช่น ประเทศอังกฤษได้แยกหน้าที่การตีราคาทรัพย์สินกับหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีออกจากกัน การตีราคาทรัพย์สินเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สังกัดราชการส่วนกลาง เรียกว่า พนักงานตีราคา (Valuation Officer) สังกัดคณะกรรมการสรรพากรใน (Board of Inland Revenue) ส่วนการจัดเก็บเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเรียกว่า เจ้าหน้าที่ภาษีทรัพย์สิน (Rating Authority) แต่การแบ่งแยกออกเป็น ๒ ฝ่ายเช่นนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อให้การตีราคาทรัพย์สินให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศ มากกว่าที่จะแก้ไขปัญหาเรื่องท้องถิ่นเก็บภาษีได้น้อย

(๕) ในการประชุมใหญ่ของสภานิติบาตแห่งประเทศไทยครั้งที่ ๑๖ วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๑๑ ที่โรงแรมนายร้อย กรุงเทพมหานคร ที่ประชุมมีมติว่าถ้ามีการจัดเก็บภาษีทรัพย์สิน ควรให้ท้องถิ่นเป็นผู้ประเมินราคาทรัพย์สินและจัดเก็บเอง